

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ (НА МАТЕРІАЛІ НАВЧАННЯ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ Й СИНТАКСИСУ ПРОСТОГО РЧЕННЯ У 8-МУ КЛАСІ)

Валентина НОВОСЬОЛОВА,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу
навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України

УДК 372. 8: 811.161.2

Стаття розкриває особливості формування мотивації учіння, об'єктом становлення якої є потреби, ідеали, інтереси, переконання, соціальні установки, цінності особистості. Автором проаналізовано основи теорії мотивації, важливі для методики навчання синтаксису й пунктуації дослідження психологів, психолінгвістів, дидактиків; окреслено контури основних типів мотивації; зосереджено увагу на необхідності формування їх; запропоновано методичні рекомендації щодо посилення мотивації учнів у процесі вивчення синтаксису у 8 класі загальноосвітньої школи.

Ключові слова: мотивація, мотив, мотивація успіху, навчання синтаксису й пунктуації, пізнавальний інтерес.

Поставлення проблеми. Формування мотивації під час вивчення синтаксису у 8 класі є надважливим аспектом роботи в пошуковій нових дієвих підходів у процесі навчання, зорієнтованих на світові й суспільні освітні виклики в умовах модернізації змісту мовної освіти України. Як же потрібно впливати на навчальний процес, щоб сприяти безперервним еволюційним перетворенням? Необхідно постійно працювати над удосконаленням освітньої системи, яка повинна експериментувати, навчатися на ґрунті своїх спроб і помилок, коригувати дії й ініціювати нові форми активності.

Мета статті — висвітлити роль мотивації в процесі учіння, зокрема, під час вивчення синтаксису й пунктуації на уроках української мови, розробити методичні рекомендації щодо підвищення мотивації навчальної діяльності учнів у процесі навчання синтаксису й пунктуації у 8-му класі загальноосвітньої школи.

Аналіз актуальних досліджень.

Однією з фундаментальних проблем як вітчизняної, так і зарубіжної психології є мотивація, значущість якої пов'язана з аналізом джерел активності, дослідженням спонукальних сил діяльності. Особливої уваги заслуговують праці, предметом яких є розуміння сутності мотивації, природи й структури її, спрямованості особистості та динаміки поведінки, орієнтування в діяльності, співвідношення сенсу й значення тощо (Анан'єв Б., Аргайл М., Асеев В., Аткинсон Дж., Божович Л., Костюк Г., Левін К., Леонтьєв О. М., Маслоу А., Нюттен Ж., Равен Дж., Рубінштейн С., Фрейд З., Фресс П., Чудновський В., Якобсон П. та інші учені).

У теорії мотивації, розробленої сучасними психологами, мотивами прийнято вважати саме опредмечену потребу. Автор психологічної концепції діяльності О. М. Леонтьєв зазначав, що будучи предметом діяльності, мотив може бути як предметним, так й ідеальним, але визначальним є те, що за ним міститься потреба, що він завжди відповідний певній потребі [2].

Отже, мотивом будемо вважати внутрішнє спонукання особистості до того чи іншого виду активності (діяльності, спілкування, поведінки), пов'язаної із задоволенням певної потреби. Мотивами можуть бути ідеали, інтереси особистості, переконання, соціальні установки, цінності, але передусім за всіма названими причинами містяться потреби в усьому їх різноманітті.

У вітчизняній психології мотивація розглядається як складний багаторівневий регулятор життєдіяльності людини, її поведінки, діяльності. Досліджуючи проблему мотивації, Г. Костюк зазначав, що «характерною рисою будь-якої свідомої діяльності людини є спрямованість діяльності на досягнення певних цілей. Цілі діяльності пов'язані з мотивами її. Мета діяльності — це те, на що вона спрямована й що повинно бути прямим її результатом [1, с. 423]».

Підсумовуючи сучасні психологічні уявлення категорії мотивація (Віллунас В., Ковальов В., Кузьмін Є., Ломов Б., Платонов К. та ін.), будемо вважати мотиваційну сферу як сукупність стійких мотивів, які утворюють певну ієрархію й виражають спрямованість особистості.

У межах теорії відомого психолога А. Маслоу виокремлено п'ять базових потреб: фізіологічну, потребу в безпеці, спілкуванні, повазі й визнанні, самоактуалізації. Складниками цієї теорії є ще дві потреби: естетична та потреба в пізнанні й розумінні.

Мотив може характеризуватися не тільки кількісно (сильний — слабкий), але й якісно (внутрішній — зовнішній). Мотиви можуть бути позитивними (успіху, досягнення) й негативними (уникання, захисту). Стимулом діяльності в навчанні рівноцінно можуть бути й бажання досягнути успіху, і страх перед невдачею. Мотивація успіху спрямована на формування наполегливості у здобутті конструктивних результатів, у досягненні мети, розвиткові активності, ініціативності, ефективності в пошуку способів подолання перешкод. Страх перед невдачею є негативним типом мотивації, тому що спонукає уникати провалу, а не досягати успіху.

Очевидно, що зовнішні позитивні мотиви більш ефективні, ніж зовнішні негативні, якщо навіть за силою (кількісним показником) вони є рівноцінними. Висока позитивна мотивація може виступати компенса-

торним фактором у випадку невисоких здібностей учня або недостатнього запасу необхідних знань, умінь і навичок. Поділяємо думку Джона Равена, який вважає, що «поведінка визначається мотивацією набагато більше, ніж здібностями [2, с. 20]».

Оскільки мотиваційна сфера глибоко індивідуальна, у формуванні її треба орієнтуватися на конкретні мотиваційні типи, визначені в кожному класі окремо, тому, як слушно зазначає О. Савченко «в навчальному процесі використовувати широкий діапазон стимулів, щоб впливати на мотивацію кожного учня [4, с. 236]».

Виклад основного матеріалу.

Практика показує, що якість знань і практичних умінь учнів за останні роки стрімко знижується. Причиною цього явища вважаємо надмірно низьку мотивацію учіння в школярів. Важливо з'ясувати, чому ослаблене бажання в нинішнього учня навчатися, які типи мотивації в нього не сформовані, у якому випадку школяр не хоче вчитися, а де його не навчено організувати свою поведінку й що необхідно для того, щоб мотивація до навчання в учня з'явилася й стимулювала активну пізнавальну діяльність його.

На превеликий жаль, українська лінгводидактика, вчителі української мови й літератури стали заручниками проведення ЗНО. Результатом тестового контролю з синтаксису української мови є оцінювання передусім знаннєвого компонента учня, роботи вчителя-словесника чи репетитора. Синтаксичні вміння, за результатами проведення ЗНО, є одним із найбільш вразливих місць для учнів. З тестовими завданнями, які фіксують засвоєння знань й оволодіння уміннями з синтаксису й пунктуації, учасники ЗНО справились слабо.

Увага учителя настільки зосереджена на проблемі передавання синтаксичних знань, що процес аналізу й пошуку найточніших й найгуманніших засобів впливу на дитину та становлення мотивації до опанування синтаксичної теми залишається поза увагою вчителя й учня.

Отже, низька мотивація учнів пояснюється різними чинниками. Незважаючи на те, що кожен конкретний випадок має свою причину «небажання» вчитися, у той же час є й типові, як наприклад:

- некомпетентність учителя, незацікавленість його в результативній роботі;
- бідність змісту пропонованого навчального матеріалу, одноманітність методів навчання;
- труднощі учнів зі сприйняттям нового матеріалу;
- несприятливе навчально-розвивальне середовище;
- емоційно некомфортна обстановка процесу навчання;
- особистісні проблеми, незадоволення потреб в спілкуванні з однокласниками, учителями в процесі навчання;
- небажання дотримуватися норм і правил;
- відсутність в учня інтересу до предмета;
- недостатність гуманного ставлення, педагогічної підтримки, сумніви в здібностях школяра, неконструктивна критика.

Мотивацію учня передусім визначають особисті цінності, переконання а також уявлення й очікування від кожної теми уроку. Учитель-словесник має сприяти формуванню власної системи цінностей кожного

школяра, допомогти узгодити уявлення про напрями спільної діяльності (учителя й учнів) упродовж вивчення теми. Необхідно мати на увазі, що навчальна діяльність завжди є співробітництвом і співтворчістю з учителем і однокласниками. Учень завжди використовує передані йому учителем способи навчальних дій, співвідносить власні дії й оцінки з оцінками однокласників. Навчальна діяльність завжди пронизана соціальними взаємодіями, взаємопроникненням, спілкуванням учня з його оточенням. Такий процес сприяє зміні уявлень учнів про самих себе і впливає на розвиток нових способів мислення, сприйняття й поведінки, формує прагнення до самопізнання й самооцінювання своїх можливостей, стимулює саморозвиток і самовдосконалення.

Для досягнення результату в навчальній діяльності учень має усвідомити, що йому необхідно зосередити розумові й вольові зусилля. Для пошуку нових знань учень повинен самостійно ставити цілі кожного уроку, спрогнозувати те, нове, що хоче пізнати, і в ситуації інтелектуального напруження досягати спланованих результатів крок за кроком.

Учителів важливо відпрацювати в учнів звичку (яка потім переросте в потребу) визначати мету кожної теми уроку. Необхідно так скоригувати систему цілей уроку, загальну атмосферу навчальної діяльності учнів на уроці, наповнити зміст навчання особистісно орієнтованим й емоційно наповненим матеріалом, щоб задіяти якомога ширше коло мотивів з метою залучення й мобілізації внутрішнього потенціалу сил учнів.

Психологи стверджують, що з появою сенсу навчання в школярів зростає успішність навчальної діяльності (як її результатів — запасу і якості знань, так і способів, прийомів здобування знань), легше засвоюється й стає більш доступним навчальний матеріал, ефективніше відбувається запам'ятовування його, вищою стає усвідомленість процесу навчання, краще концентрується увага, зростає працездатність учнів.

Тому нині вкрай необхідно посилити увагу до формування мотивації, яка є рушійною силою людської поведінки і, зокрема, процесу учіння. Погоджуємося з думкою Г. Шелехової, що «формування мотивації учнів на уроках української мови — це насамперед створення умов для появи внутрішніх спонукань до навчання, усвідомлення їх самими учнями й подальшим саморозвитком мотиваційної сфери [5, с. 133]».

Завдання вчителя — створити для всіх учнів передумови для бажання й уміння навчатися, долаючи перешкоди на шляху до повноцінного використання здобутих знань, умінь і навичок.

«Розвиткові мотивації учіння, — зазначає О. Савченко, — потрібне стимулювальне середовище та цілеспрямований вплив через систему педагогічних прийомів [4, с. 238]».

Для того, щоб значно підвищити мотивацію учнів, необхідно використовувати повний арсенал методів і прийомів організації пізнавальної діяльності:

- а) словесні (бесіда, розповідь, лекція);
- б) наочні й практичні (дають змогу посилити інтерес, зменшити стомлюваність);
- в) пошукові методи (допомагають учневі самостійно розв'язати проблемні ситуації);
- г) методи самостійної навчальної роботи (виробляють стимул виконати завдання успішніше, ніж однокласники).

Для підтримки пізнавальних мотивів вкрай важливо стимулювати позитивні емоції, інтелектуальні почуття й вольові зусилля, потужним джерелом яких є емоційна наповнюваність навчального змісту.

Психологи рекомендують для підвищення мотивації укладати між учителем і учнями договір. Після спільного обговорення в такій угоді чітко фіксується обсяги роботи, якість виконання й критерії оцінки її. Такі своєрідні контракти не тільки виробляють й організовують самостійність в учнів, а й створюють у процесі навчання психологічну атмосферу безпеки, відповідальності та свободи.

Мотиви формуються поетапно. Перший етап характеризується усвідомленням спонукання. Відбувається осмислення його предметного змісту, способів дії і результату. Усвідомлене спонукання є мотиваційною одиницею, якою можуть бути потреба, схильність, бажання. Другим етапом є прийняття мотиву. Щоб усвідомлене спонукання перетворилося на особистісний мотив, воно повинно бути внутрішньо прийняте, тобто співвіднесене з ієрархією особистісних цінностей. Третій етап пов'язаний з реалізацією мотиву. На цьому етапі спонукальна функція мотиву поєднується з функцією задоволення потреби. Якщо неможливо реалізувати прийнятий мотив, то виникає процес фрустрації. Фрустрація — це психічний стан людини, викликаний об'єктивно непереборними (або суб'єктивно так сприйнятими) труднощами виконання завдання, досягнення мети. Наслідком цього може бути зниження самооцінки й рівня прагнень. На четвертому етапі мотив закріплюється в характері, перетворюється на властивість особистості, тобто на потенційні спонукання. Кінцевим етапом у формуванні мотивів є актуалізація потенційних спонукань, тобто відповідний вияв їх як рис особистості в умовах внутрішньої або зовнішньої необхідності.

Учень виховує в собі бажання вчитися на власних успіхах, униканні й подоланні невдач. Успішний учень не боїться помилятися, зростає самооцінка його, він береться з оптимізмом за виконання нового, більш складного за попередньо виконане завдання, рівень розвивального потенціалу зростає.

Важливо, щоб різні типи завдань активізували різноманітні мотиви й учні отримували задоволення від якісного виконання нових завдань. Наприклад, можна запропонувати завдання:

Об'єднайтеся в три групи. Пригадайте, що вам відомо про відокремлені означення з попередніх класів. Доберіть і запишіть якомога більше запитань, аби виявити, що і наскільки добре кожен із вас засвоїв і запам'ятав.

Такі завдання не тільки пробуджують певний мотив, але й задовольняють його. Важливо так добирати завдання, щоб орієнтувати учня на підвищення рівня інтенсивності мотивації.

Учитель має створити такі умови, щоб учні намагались прагнути нових досягнень у навчанні синтаксичних понять і використанні їх у власному мовленні. Щоб завдання учнями були виконані якісно, необхідно створити атмосферу інтенсивної роботи, самовідданості й задоволення від роботи на уроці, використовувати різні методи й стратегії навчання, наприклад, захоплювати високим балом або влучним словом схвалення за винахідливість і креативність. Досвід такої роботи сприятиме ефективній роботі, учні навчатимся

ставити цілі кожного з етапів уроку, підвищиться мотивація, учні надалі почнуть відчувати й шукати ситуації, у яких досягатимуть успіху й задоволення, зростатиме активність, допитливість й інтерес.

Учителеві необхідно продумати види заохочень для учнів: за ініціативність, здатність точно й граматично правильно висловлювати свої думки, уміння приймати мудрі рішення в різних ситуаціях спілкування, здібність до співробітництва в групових видах роботи на уроці тощо. Якщо вчителю вдається зрозуміти причини поведінки учня, то він наближається до того, щоб управляти не тільки його діями, але й мотивами.

Вивчення синтаксису, як і будь-якого іншого розділу програми з української мови, може стати стимулом для формування пізнавального інтересу в учнів, але «корисність» і «потрібність» вивчення багатьох синтаксичних понять самому школяреві усвідомити непросто. Це завдання вчителя. Полягає воно не тільки в тому, щоб наповнити урок прагматичним змістом. Можна акцентувати увагу восьмикласників перед вивченням розділу «Синтаксис. Пунктуація», на тому, навіщо вивчається цей розділ, у чому полягає важливість і потребність теоретичних знань у такий спосіб:

Вивчені мовні засоби (звуки, слова й його частини, частини мови) — це матеріал, з якого будуємо речення, щоб передати думку, інформацію. Як будувати речення і якими бувають речення? Вивчаючи синтаксичні одиниці, зрозумієте, як важливо й корисно навчитися правильно, точно, доцільно й виразно формулювати свої думки. Використовуючи у мовленнєвій практиці речення різних типів, ви збагачуватимете індивідуальний запас синтаксичних одиниць в усному й писемному мовленні, удосконалюватимете пунктуаційну грамотність.

Усвідомити ціль кожного уроку й засвоїти мовні факти можна, запропонувавши на початку уроку учням відповісти на такі запитання:

1. *Яка мета сьогоднішнього уроку? Яким повинен бути результат вивчення розділу? Складіть план повторення й узагальнення вивченого в попередніх класах з синтаксису й пунктуації. Пунктами можуть бути: «Я прагну більше дізнатися про...», «Планую повторити... й засвоїти..., тому що...», «Хочу уточнити й закріпити...», «...точніше визначити поняття..., знати всі його функції» тощо).*

2. *З якою метою ми вивчаємо словосполучення? Яку роль вони виконують в нашому мовленні? Відповісти на ці питання допоможе виконання запропонованих на сьогоднішньому уроці завдань.*

3. *У яких ситуаціях ми вдаємося до вживання однорідних означень? Сформулюйте важливість теми уроку. Поставте для себе мету уроку й досягніть її — так ви зможете орієнтувати себе на успіх. Поміркуймо разом: наскільки це важливо?*

Показати учням, з якою метою виконуються вправи, чим вони корисні й чому важливо виконувати їх, допоможуть такі завдання:

1. *Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку? Чи досконале володіння синтаксичними засобами мови і, зокрема, однорідними членами, впливає на те, щоб вміти достойно представляти світові свою, українську, історію й культуру?*

2. *Поміркуйте над наведеними словами: «Це — ваш дім! І хай ніхто чужий не розповідає, як тут*

житъ. Бо ми самі його витворили. Своїми руками. Своїми серцями. Це зафіксовано в нашому традиційному мистецтві й народній культурі. Тож, якщо хочете бути щасливими, живіть у себе вдома!» Дізнайтеся про автора вислову — Івана Гончара.

Анкетування вчителів, спостереження за навчальним процесом указує на те, що працюючи над граматичною теорією, вчитель передусім акцентує увагу на відомості про синтаксичні поняття, структуру їх, часто залишає без коментарів ту інформацію, яка пов'язана з функціонуванням синтаксичної одиниці, не акцентує уваги учнів на важливості й потребі засвоєння теоретичного матеріалу.

У процесі виконання вправ, спрямованих на добір синтаксичних синонімів, порівняння й зіставлення синтаксичних явищ, корегування й конструювання словосполучень, речень, текстів, коментарі учителів зводяться до недостатньо дієвого й неконкретного твердження, що це важливо знати, що знижує мотивацію учнів. Таким чином, мотиваційний стимул вивчення синтаксису може зменшуватися як за рахунок неповноцінного відбору змісту матеріалу, так і за рахунок неточно орієнтованих дидактично коментарів і пояснень учителя, у яких зовсім не підкреслено або підкреслено неточно практична цінність змісту матеріалу, дій, пов'язаних з вивченням функцій його.

Отже, учитель повинен звернути увагу учнів на функційні аспекти змісту, які повинні бути відображені під час вивчення синтаксису й пунктуації. А також одночасно визначати словесно прагматичну суть їх на яку вчителю необхідно зробити акцент, формуючи мотивацію навчальної діяльності учнів.

Робота над лексичною й граматичною семантикою синтаксичних одиниць і категорій важлива для правильності, точності, багатства, комунікативної доцільності, зв'язності мовлення. Робота з удосконалення формальних якостей сприяє формуванню правильності, точності, виразності мовлення. Підбір синтаксичних синонімів, побудова речень, заміна одних синонімів іншими з урахуванням мовної ситуації є важливими аспектами роботи для різних сторін мови в кожному конкретному випадку: для формування правильного синтаксичного ладу, його збагачення, комунікативної доцільності.

Вправи спрямовані на аналіз функціонування синтаксичних одиниць у тексті з урахуванням типу мовлення, корисні для вдосконалення такої якості мовлення, як зв'язність, наприклад:

Уявіть собі, що у вас загубилося кошеня. Вам потрібно написати оголошення, щоб знайти його. Який із двох варіантів оголошень ви виберете? Яке оголошення свідчить про недостатню інформативність мовлення? Яке — про надлишкову? Напишіть свій варіант оголошення. Яка властивість гарного мовлення реалізується в умінні користуватися словосполученнями?

1-й варіант. Загубилося кошеня. Просим повернути за вказаною адресою.

2-й варіант. Сьогодні в нашому дворі рано вранці загубилося двомісячне персидське кошеня. Воно кульгає на ліву передню лапку. Дуже просимо вернути за точно зазначеною нами нижче адресою.

Подібною є робота над корегуванням текстів, у яких граматично неточне вживання чи відсутність синтаксичних одиниць деформує тип тексту або поз-

бавляє його конкретної ситуативної приналежності. Наприклад:

1. Прочитайте лист внучки до бабусі. Чи все правильно написано в листі? Подумайте, як зміниться лист, якщо вжити в ньому вставні слова. Виправте помилки. Напишіть правильний варіант і додайте, за потреби, вставні слова.

Доброго дня бабусю. Я дуже скучила за Вами. З великою радістю хочу повідомити вам, що закінчується навчальний рік, написано всі контрольні роботи і скоро зможу прийти до Вас на канікули. Ви теж уже на мене чекаєте.

У Вас там така краса! Я вже мрію побачитись, допомогти по господарству і відпочити разом у садку під вишнями, як минулого року. Я вже виросла від часу нашого останнього побачення і вища за Вас.

Цілую і обіймаю. До скорого побачення. Ваша внучка Марина.

2. Перевірте, чи будь-які слова можна з'єднувати один з одним, будуючи словосполучення? З'ясуйте причини лексичної несполучуваності його компонентів.

а) Жахливо смачна — дуже смачна; здійснили мрію — здійснили ремонт; страшенний хуліган — страшенний товариш.

б) Красиве обличчя — складне обличчя; дякую за увагу — дякую за незручності; порода овець — порода дерев.

в) Високий і блідий юнак; молодий, але сивий воїн; пірамідальні й зелені тополі; чекали дуже і з нетерпінням; найкраще й унікальне місце.

3. Об'єднайтеся в пари. Перепишіть речення, перебудовуючи їх у речення з відокремленими означеннями. Простежте, як змінюється смисл перебудованих речень, на що падає логічний наголос. Поставте потрібні розділові знаки й поясніть їх.

1. У далечині синіло безкрає ніжне і прозоре у світанковій імлі море. 2. Рівний, залитий сонцем степ одразу принишк (Олесь Гончар). 3. Спорожнілі від плодів садки натягували на себе жовтогарячу намітку... (М. Сиротюк). 4. Тихий солодкий дощик сіється щедро на вулиці (М. Рильський). 5. Хіба можна уявити собі не завітчану рушниками українську хату? 6. Оповитий красою Божий світ задрімав у легенькому сні (за П. Грабовським).

Вправи, спрямовані на письмове створення текстів з урахуванням певної мовленнєвої ситуації сприяють удосконаленню всіх сторін мови, зокрема, орфографічної і пунктуаційної грамотності. Наприклад:

Прочитайте повідомлення, висловіть своє ставлення до змісту його; напишіть невеликим обсягом (2—4 речення) коментар; уживайте за потреби відокремлені члени речення.

У ніч на 11 грудня 2013 року Михайлівський Золотоверхий монастир безперервно бив у дзвони. Це був перший за 8 століть набат Михайлівського монастиря.

За дивним збігом, саме у грудні 1240 року на Київ напали татари й монахи Михайлівського були в набат, щоб попередити всіх мешканців. Історія повторилася, і знов монахи півночі дзвонили — городяни піднялись і йшли до собору рятувати Майдан!

Тепер кожного 10 грудня він битиме набат, щоб розчарування не зупинило суспільство на шляху змін до тих пір, поки ми повністю не виженемо з нашої

землі «ординців». Дзвін Михайлівського собору має залишитися в кожному. Боротьба продовжується! Слава Україні! (з журналу).

Висновки і перспективи подальших розвідок порушеної проблеми.

Отже, мотивація є особливо важливим і специфічним компонентом навчальної діяльності, через реалізацію й за допомогою якого можливе формування навчальної діяльності школярів. Через мотивацію педагогічні цілі швидше перетворюються на психологічні цілі учнів; через зміст формується певне ставлення учнів до навчального предмета й усвідомлюється його ціннісна значущість для особистісного, в тому числі інтелектуального розвитку учнів.

Важливо зуміти виховати гідну, зрілу особистість, підготовлену до успішного життя в суспільстві. Учні мають усвідомити, що від уміння здійснювати навчальну діяльність багато в чому залежить його успішність у житті, у досягненні своєї основної життєвої мети.

Висловлюємо припущення, що методичні рекомендації до процесу формування мотивації в процесі вивчення синтаксису й пунктуації будуть ефективними для всіх учасників навчального процесу.

Стаття раскрывает особенности формирования мотивации учения, объектом развития которой яв-

ляются потребности, идеалы, интересы, убеждения, социальные установки, ценности личности. Автором проанализированы основы теории мотивации, важные для методики обучения синтаксиса и пунктуации исследования психологов, психолингвистов, дидактиков; очерчены контуры основных типов мотивации; сосредоточено внимание на необходимости формирования их; предложены методические рекомендации по усилению мотивации учащихся в процессе изучения синтаксиса в 8 классе общеобразовательной школы.

Ключевые слова: мотивация, мотив, мотивация успеха, обучение синтаксиса и пунктуации, познавательный интерес.

The article reveals the peculiarities of formation of motivation of educational activity of pupils, the object of which are the needs, ideals, interests, beliefs, attitudes, values, personality. The author analyzed the foundations of the theory of motivation, research psychologists psycholinguists, didactics, teaching methods are important for the syntax and punctuation; outlined the contours of the main types of motivation; It focused attention on the need to form them; proposed guidelines to improve the motivation of the students in the study of syntax in the 8th grade of secondary school.

Keywords: motivation, motive, motivation, success, learning the syntax and punctuation, cognitive interest.

Література

1. Костюк Г. Психологія / за ред. Г. С. Костюка. — К. : Радянська школа, 1968. — 568 с.
2. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т. II. / Алексей Николаевич Леонтьев. — М. : Педагогика, 1983. — 320 с.
3. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Джон Равен : пер. с англ. — М. : Когнито-Центр, 2002. — 396 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / Олександра Яківна Савченко. — К. : Грамота, 2012. — 504 с.
5. Шелехова Г. Формування мотивації української мови в учнів основної школи / Галина Тарасівна Шелехова // Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць / Випуск 12. — Переяслав-Хмельницький, ФОП Лукашевич О. М. 2012. — С. 129—134.

Literatura

1. Kostiuk H. Psykholohiia / za red. H. S. Kostiuka. — K. : Radianska shkola, 1968. — 568 s.
2. Leontev A. N. Yzbrannnye psykholohycheskye proyzvedeniya: V 2-kh t. T. P. / Aleksei Nykolaevych Leontev. — M. : Pedahohyka, 1983. — 320 s.
3. Raven Dzh. Kompetentnost v sovremennom obshchestve: vyivavlenye, razvytye y realizatsiya / Dzhon Raven : per. s anhl. — M. : Kohnyto-Tsentr, 2002. — 396 s.
4. Savchenko O. Ya. Dydaktyka pochatkovoï osvity : [pidruchnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv] / Oleksandra Yakivna Savchenko. — K. : Hramota, 2012. — 504 s.
5. Shelekhova H. Formuvannia motyvatsii ukrainskoi movy v uchniv osnovnoi shkoly / Halyna Tarasivna Shelekhova // Teoretychna i dydaktychna filolohiia: zbirnyk naukovykh prats / Vypusk 12. — Pereiaslav-Khmelnyskyi, FOP Lukashevych O. M. 2012. — S. 129—134.